

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 18 (1169) 30 КРАСАВІКА 2014 г.

Аляксандр Лукашэнка:

“... калі мы развучымся гаварыць на беларускай - то перстанем быць нацыяй...”

ЧАРНОБЫЛЬСКІ ШЛЯХ - 2014

26 красавіка ў Менску прайшла традыцыйная акцыя дэмакратычнай грамадскай "Чарнобыльскі шлях - 2014", прымеркаваная да 28-х угодкаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, а таксама супраць будаўніцтва АЭС пад Астраўцом. Паводле падлікаў журналістаў у акцыі і шэсці, якое прайшло ад кінатэатра "Кастрычнік" па вуліцы Сурганава да парку Дружбы народаў, узялі ўдзел каля 700 чалавек.

Лідар Партыі БНФ Аляксей Янукевіч адзначыў, што "Чарнобыльскі шлях" - гэта "голос вольнай Беларусі ў абарону беларускай нацыі". Чарнобыль, паводле яго слоў, і па гэты дзень працягвае забіваць беларусаў: "Сёння нам прыходзіцца есці прадукты з заражаных зямель, мы не атрымліваем належнай дапамогі, інфармацыя замоўчваецца".

Паводле БелаПАН, лідар Партыі БНФ запатрабаваў

ад беларускіх уладаў "пачаць рэальныя дзеянні, каб выратаваць беларусаў". Ён заявіў аб ядзернай небяспецы з боку Расіі: па-першае, будаўніцтва ў Беларусі АЭС; па-другое, верагоднасць размяшчэння ядзернай тактычнай зброі на самалётах, патэнцыйная атака расійскіх войскаў на ядзерныя аб'екты на тэрыторыі Украіны ў выпадку вайны, пералічыў палітык. Удзельнікі мітыngu прагаласавалі за рэзалюцыю пад назвай "Не атамнай пагрозе! Не дамо свой край, краіну, планеце зрабіць новым Чарнобылем!". Рэзалюцыя змяшчае ў тым ліку наступныя патрабаванні:

- Неадкладна спыніць будаўніцтва Астравецкай АЭС, а таксама распрацаваць і

абмеркаваць з грамадскасцю стратэгію ўстойлівага без'ядзернага развіцця Беларусі;

- Вывесці з тэрыторыі Беларусі расійскія самалёты, здольныя несці на борце тактычнае ядзернае ўзбраенне, а таксама захоўваць нейтральны без'ядзерны статус, як загадвае Канстытуцыя Беларусі;

- Даць магчымасць грамадзянам самім вырашаць, якімі будуць іх навакольнае асяроддзе, горад і краіна...

"Мы за без'ядзерны свет! Мы за устойліваю і бяспечную энергетыку! Мы за энергетычную незалежнасць Беларусі! Не АЭС! Не вайне!", - падкрэсліваецца ў рэзалюцыі, прынятай удзельнікамі "Чарнобыльскага шляху".

Паводле СМІ.

75 - годдзе святкуе Зінаіда Бандарэнка

Зінаіда Аляксандраўна БАНДАРЭНКА (нар. 25 красавіка 1939, Менск) - дыктар Беларускага тэлебачання. Народная артыстка Беларусі (1985). Нарадзілася ў сям'і хірурга і сялянкі. У школе выкладчыца рускай літаратуры заўважыла, што Зіна добра чытае, і параіла ісці ў драматычны гурток. Пасля школы займалася ў тэатральнай студыі. Скончыла БДУ (1968). Прайшла па конкурсе на Гомельскае тэлебачанне. З 1959 дыктар Гомельскай абласной студыі тэлебачання. У 1960 годзе патрапіла ў Менск весці на Беларускай тэлебачанні Дні Гомельскай вобласці. З 1962 працуе на Беларускай рэспубліканскай студыі тэлебачання (з 1976 кіраўнік групы дыктараў). Яе творчую дзейнасць вызначаюць артыстызм, абаяльнасць, нацыянальны характар.

Прадстаўляла Беларусь на фестывалях СССР і за мяжой.

- Калі я выходзіла на сцэну ў якой-небудзь былой саюзнай рэспубліцы Савецкага Саюза, - успамінае Зінаіда Аляксандраўна, - у мяне сэрца білася так, што гатова было выскочыць: я тут, на сцэне, а за мной - уся Беларусь. І заўсёды

вяла сустрэчы, канцэрты на беларускай мове.

У 2008 годзе ўступіла ў АГП. Рыхтавала журналістаў для працы на канале "Белсат". Рэгулярна ўдзельнічае ў Беларускіх агульнанацыянальных дыктоўках і іншых патрыятычных мерапрыемствах.

(Пра З. Бандарэнку чытайце на ст. 4.)

110 гадоў з дня нараджэння Васіля Барысенкі

БАРЫСЕНКА Васіль Васільевіч, нарадзіўся 25.04.1904 г. у горадзе Барысаве Менскай вобласці ў сям'і чыгуначніка.

Працоўны шлях пачаў чорнарабочым на чыгунцы. У 1924 г. скончыў Барысаўскі педагагічны тэхнікум. Два гады працаваў настаўнікам у пачатковай школе. У 1929 г. скончыў

літаратурна-лінгвістычнае аддзяленне Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Вучыўся ў аспірантуры пры АН БССР (1929-1932). У 1931-1941 гг. і пасля вайны да 1966 г. выкладчык Менскага педагагічнага інстытута. Адначасова з 1934 г. - навуковы супрацоўнік, а з 1937 г. - дырэктар Інстытута мовы і літаратуры АН БССР. У час Вялікай Айчыннай вайны ў дзейнай арміі ў якасці карэспандэнта армейскай газеты. У 1946-1973 гг. - дырэктар Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР. З 1974 г. - старшы навуковы супрацоўнік-кансультант гэтага ж інстытута. Акадэмік АН БССР, доктар філалагічных навук, прафесар. Сябар СП СССР з 1937 г.

Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны II ступені, двума ордэнамі Чырвонай Зоркі і медалямі.

Заслужаны дзеяч навукі Беларускай ССР (1974).

Памёр 26.07.1984 г.

Выступаў у друку з крытычнымі і літаратурнаўчымі артыкуламі з 1932 г. Напісаў літаратурнаўчыя працы "Францішак Багушэвіч і праблема рэалізму ў беларускай літаратуры XIX стагоддзя" (1957), "Роля рускай класічнай літаратуры ў развіцці рэалізму беларускай літаратуры пачатку XX ст." (1963, разам з В. Івашыным), артыкулы пра творчасць Я. Купалы, Я. Коласа, З. Бядулі, В. Дуніна-Марцінкевіча, Т. Шаўчэнкі і інш.

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа (1980) за ўдзел у двухтомным даследаванні "Історыя беларускай доктэарыскай літаратуры" і "Історыя беларускай савецкай літаратуры".

Вікіпедыя.

ISSN 2073-7033

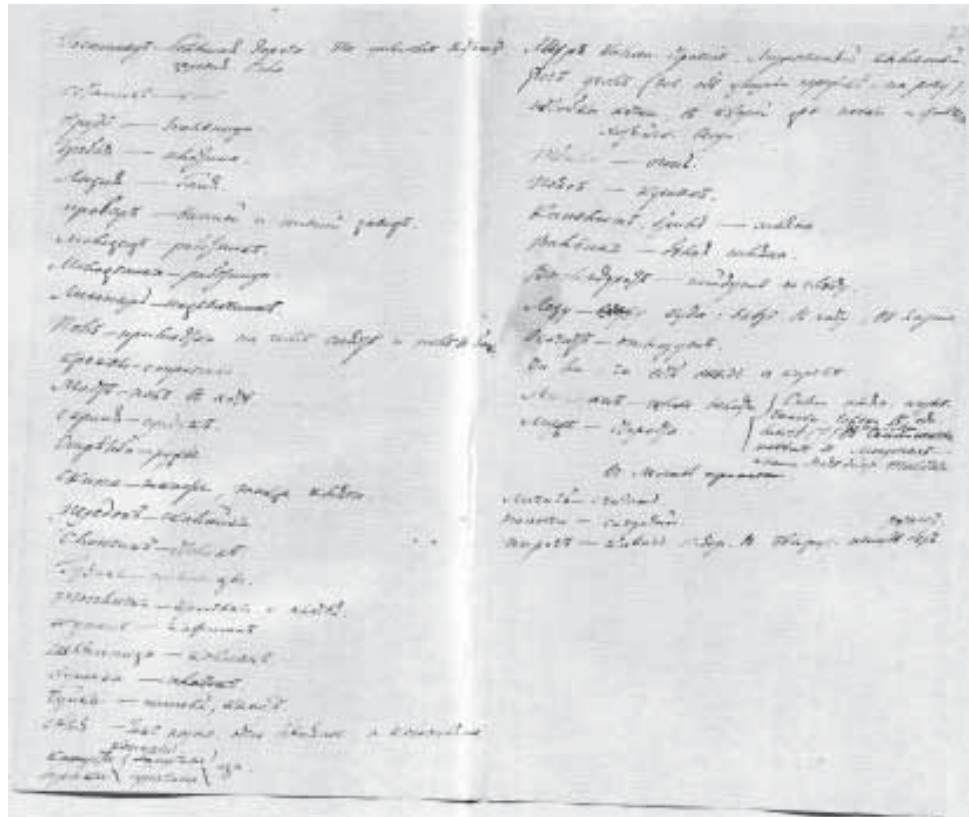
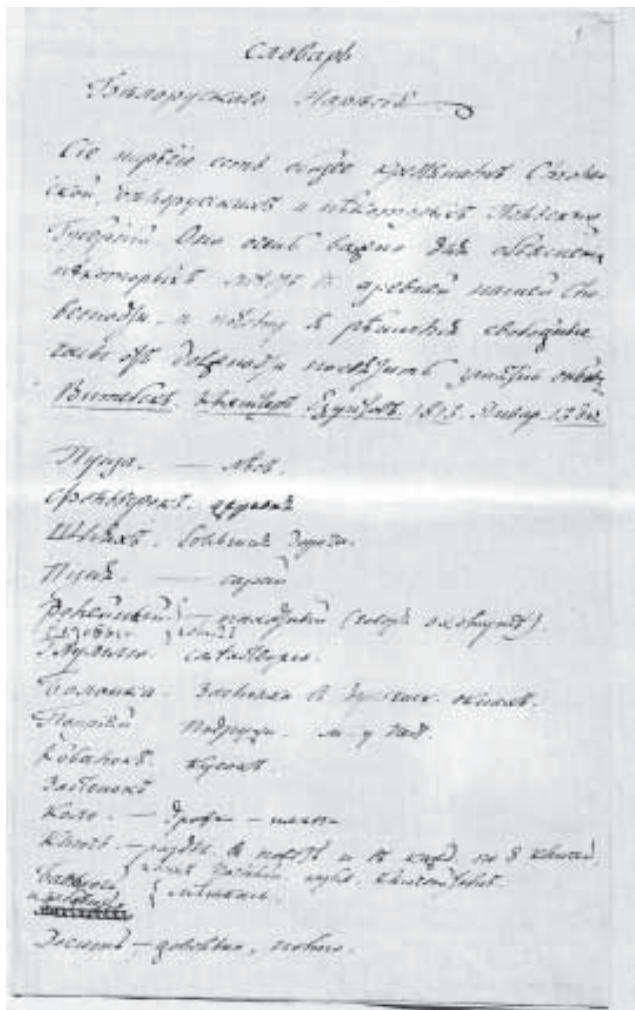

Першы беларускі...

М.П. Погодин. Словарь белорусского наречия. 1813 г.

Пабяжылі за немым часам два аркушыкі паперы. На іх цвёрдым дробным почыркам, чорным атрамантам выведзена за паўсотню беларускіх слоў у рускім тлумачэнні. Дзвесці гадоў гэтай нязвычайнай памятцы, што туліцца ў рукапісных зборах Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі, у калекцыі М.П. Пагодзіна. Унікальная крыніца з мінулага нашай лексікаграфіі - пакуль мала вядомая беларускаму чытачу, не выключаючы даследчыкаў-адмыслоўцаў. Прынамсі, энцыклапедычныя выданні з даведнікамі "Беларуская мова" пра яе не згадваюць. Хаця фалькларыст Л. Барак у сваёй манаграфіі "Беларуская казка" (Мн., 1969) і звяртаў нашу ўвагу на згаданую памятку.

Цяпер жа слоўнічкам расійскага вучонага-гісторыка зацікавіўся беларускі культуролог Юрась Пацюпа. Дасылаючы мне ў Маскву сваю сціпленую, "вартую многіх тамоў" кніжачку "Анонс. Квадрат гэктаў" папрасіў адсканаваць для яго пагодзінскага старонкі. Прывячаючы малодшаму калегу гэтую публікацыю, дадамо колькі слоў пра беларусазнаўчыя клопаты рускага вучонага. Цягам пада-

рожка па Еўропе - сярэдзіна 1830-х - ён сустрэўся ў Празе Чэшскай са знамым славістам Паўлам Ёзафам Шафарыкам. У размове закраналася пытанне беларускай і ўкраінскай граматык, на што рускі суразмоўца скрушліва прызнаўся ў занябанні навукоўцамі парушанай праблемы. Магчыма, Пагодзін тады пасціпіў адносна ўласных пачыненняў у гэтай справе. Але, цалкам верагодна, мог пазнаёміць чэхаславацкага калегу з іншым друкаваным сведчаннем - слоўнікам "белорусского наречия" К. Канайдовіча (1822), тым спамагаючы адпаведным доследам пана Шафарыка. Той па пэўным часе ў сваёй кнізе "Славянскі народзіні" (1842) прадставіў свету беларускую мову ў якасці самастойнай, ад-

метнай з'явы ў шэрагу славянскіх моў побач з рускай, украінскай. Гэтай жа лексічнай адметнасцю вылучаецца і слоўнічак Пагодзіна - першы ў новым часе дослед з лексікаграфічнага палетка Беларусі, на якім неўзабаве пачнуць шыраваць самі беларусы - Я. Чачот, М. Шымкевіч, П. Шпілеўскі, І. Насовіч... Прашэптваю, смакуючы цёплыя, родныя словы - даўным даўно падслуханыя і занатаваныя рускім чалавекам з вуснаў майго продка-беларуса: "Шлях, пуны, гасцінец, грэбля, лязня, кроквы, цяпало...". Нібы з-пад пепелу забыцця наноў успыхваюць зырккі слоўцы-іскрынкі нашага несіцханага маўлення.

Будзем жа перачытваць, натхняцца даўнім арыгіналам сакавіта нятускага роднага слова, з маўклівай удзячнасцю спамянаючы расійскага вучонага, як і начальнікаў калішняга Віцебскага кляштара езуітаў - месца нараджэння "Словаря...". Звернем таксама ўвагу на дакладнае акрэсленне яго аўтарам тагачаснага абшару бытавання гаваркай беларускай мовы - "Смоленская, беларускіе и некоторые польские (лицвина-беларускія, аўт.) губернии", на яе шматяковы гістарычны стаж і ключавую ролю ў тлумачэнні пэўных моўных асаблівасцяў рускай славеснасці.

Аляксей Каўка, Масква.

ІДЫЁМЫ З КАМПАНЕНТАМ "ВЯСЕЛЛЕ"

Як вядома, фразеалагізмы па ступені іх сэнсавай спаянасці, семантычнай злітнасці іх кампанентаў падзяляюцца на адзінствы (матываваныя выразы з цэласным значэннем, якія лёгка расшыфроўваюцца як пераносныя, вобразныя, з жывой унутранай формай) і зрашчэнні (нематываваныя, абсалютна непадзельныя, нераскладальныя звароты, цэласнае значэнне якіх зусім не залежыць ад іх лексічна-кампанентнага складу). Скажам, *віць сабе гняздо* ('уладкоўваць сямейнае жыццё'), *жваваць жвачку, закідваць вудачку* - фразеалагічныя адзінствы, а *даць дуба* ('памерці'), *ні рыба ні мяса, як піліп з канпель* - зрашчэнні (ідыёмы).

Досыць многія фразеалагізмы (як адзінствы, так і зрашчэнні) маюць у сваім складзе агульны для іх кампанент (часцей назоўнікавы ў розных яго склонавых і лікавых формах). Найбольш часты і актыўны кампанент - *вока* (выкарыстаны 236 разоў). Яшчэ толькі некалькі прыкладаў: *рука* - 208, *галава* - 201, *язык* - 107, *свет* - 98, *чорт* - 93. Назоўнікавы ж кампанент *вяселле* ёсць толькі ў трох выразях, прычым структурна-аднапільных: *сярэбранае вяселле, залатое вяселле, брыльянтавае вяселле*. Усе яны - зрашчэнні (ідыёмы).

Сярэбранае вяселле - абазначае дваццятаягоддзевы юбілей сямейнага жыцця'. Прыклад з апавядання М.

Парахневіча "Сярэбранае вяселле": "Сцяпан Мурашка са сваёй жонкай Вольгай спраўляюць сёння сярэбранае вяселле". Або: "Дваццаць чатыры гады! Божа мой! Чуеш, Маша? У нас сярэбранае вяселле ўжо на носе" (М. Капыловіч. Святлана).

Залатое вяселле - гэта п'ятдзесяцігадовы юбілей сямейнага жыцця: "Я помню, як ён спраўляў залатое вяселле. Цябе яшчэ на свеце не было" (М. Воранаў. Госці). "Каб вам было солідка, калі будучы крычаць "горка" на вашым залатым вяселлі!" (М. Чавускі. Сакрэт маладосці).

Брыльянтавае вяселле - "сямідзесяцігадовы юбілей сямейнага жыцця": "Усе прыехалі на брыльянтавае вяселле. Шчасця было поўная хата, панадворак, гумно і ўся вёска!" (Д. Бічэль. Мост святога Францішка). "Яе знаёмая, муж і жонка (абое - інваліды-калясачнікі), прыслалі спецыяльнае запрашэнне на сваё брыльянтавае вяселле" (Л. Юргілевіч. Князьёна Ізабэла).

Аналагічныя фразеалагізмы ёсць, відаць, ва ўсіх еўрапейскіх мовах. Так, супаставім адпаведнікі выразу *сярэбранае вяселле* ў англійскай мове: *silver wedding*, у нямецкай: *die silberne Hochzeit*, у французскай *noces d'argent*; *залатое вяселле* - *golden wedding* (англ.), *die goldene Hochzeit* (ням.), *noces d'or* (фр.); *брыльянтавае вяселле* - *diamond*

wedding (англ.), *diamantene Hochzeit* (ням.), *noces de diamant* (фр.).

Лічыцца, што адзначаць "круглую" вясельную гадавіну пачалі з часоў сярэднявечча, на тэрыторыі тагачаснай Германіі. На аснове розных ускосных звестак мяркуюць, што ў сярэднявечнай Германіі і пасля захоўваўся звычай: на 25-годдзе сумеснага сямейнага жыцця муж дарыў сваёй жонцы сярэбраны вяноч. А само святкаванне вясельнай гадавіны сталі называць сярэбраным вяселлем. Значыць, тры выразы з кампанентам "вяселле" можна лічыць калькамі з нямецкай мовы.

Прыметнікавы кампанент фразеалагізма *брыльянтавае вяселле* часам замяняецца іншым: *алмазнае вяселле*. Параўнаем і ў "Фразеалагічным слоўніку рускай мовы" (1967, с. 410): *бриллиантовая (алмазная) свадьба*. Дарэчы, у некаторых рускіх працах сцвярджаецца, што выразы з кампанентам "свадьба" з'явіліся ў Расіі толькі ў канцы XIX ст., але гэта не так. Гэтыя выразы ўжываліся і на пачатку XIX ст.; напрыклад, у вершы П.А. Вяземскага (1792 - 1878) "Песнь в день юбилея И.А. Крылова" (а ягоныя гады жыцця - 1769 - 1844 чытаем: "Чого ему нам пожелать бы? Чтобы от свадьбы золотой он дождал до алмазной свадьбы").

Іван Лепешаў

ПАСТАНОВА

рады Віцебскай абласной арганізацыі ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" ад 12 красавіка 2014 года

Аб абласным аглядзе-конкурсе ўжывання беларускай мовы мясцовым друкам "З беларускім словам", прымеркаваным да 90-годдзя Васіля Быкава

- Правесці ў другой палове 2014 года агляд-конкурс ужывання беларускай мовы мясцовым друкам (абласныя, гарадскія, раённыя газеты, недзяржаўныя выданні).
- Мэта агляду-конкурсу: заахвочванне рэдакцый да паўнаватраснага выкарыстання дзяржаўнай беларускай мовы на старонках газет, папулярызавання беларускай культуры і гісторыі Беларусі; інфармаванне органаў улады, грамадскасці аб стане ўжывання беларускай мовы ў сродках масавай інфармацыі вобласці;
- Агляд-конкурс праводзіцца па трох катэгорыях: абласныя, гарадскія газеты; раённыя газеты; недзяржаўныя выданні.
- Пры падвадзэнні вынікаў агляду-конкурсу ўлічваецца выкарыстанне беларускай мовы пры падрыхтоўцы матэрыялаў супрацоўнікамі рэдакцый, наяўнасць беларускамоўных публікацый творчага характару і літаратурных старонак, культура мовы, асвятленне дзейнасці мясцовых суполак ТБМ (у тых раёнах, дзе суполкі дзейнічаюць), выступленні афіцыйных асоб на старонках газет па-беларуску, ужыванне беларускай мовы ў выступях у друку святароў, а таксама беларуская мова ў тэкстах віншаванняў, рэкламы і аб'яў.
- Зацвердзіць наступны склад журы: Бабіч Ю.М. - кандыдат філалагічных навук, дацэнт (старшыня журы); Навумчык І.А. - старшыня Віцебскай абласной рады ТБМ; Сакалова А.Г. - філолаг, выкладчык каледжа; Лазебная Н.П. - старшыня Віцебскага аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў; Лукашэнка Л.Я. - філолаг, настаўнік вышэйшай катэгорыі; Севярынец К.П. - журналіст; сябра Беларускай асацыяцыі журналістаў; Сіманёнак Л.І. - паэтка, сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў; Станкевіч Г.М. - журналіст, сябра Беларускай асацыяцыі журналістаў; Гаравы Л.А. - журналіст, сябра Беларускай асацыяцыі журналістаў; Нагорны Ю.А. - педагог.
- У першай і трэцяй катэгорыях вызначаюцца па два пераможцы, у другой катэгорыі (раённыя газеты) - тры пераможцы.
- Вызначаць у кожным рэдакцыйным калектыве журналістаў (1-2 чалавекі), якія пішучы традыцыйна па-беларуску, для ўзнагароджання граматамі і сувенірамі. Вынікі агляду-конкурсу "З беларускім словам" падведзі да канца снежня 2014 года. Узнагароджанне намінантаў прымеркаваць да Міжнароднага дня роднай мовы. Старшыня рады Віцебскай абласной арганізацыі ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны"

І. Навумчык.

Памёр Рыгор Клікушын

На 93-ім годзе жыцця памёр вядомы беларускі графік Рыгор Піліпавіч Клікушын. Мастак нарадзіўся 4 снежня 1921 года. Скончыў Маскоўскі паліграфічны інстытут. Выкладаў у Віцебскім педагагічным інстытуце (1959-1970).

За свае погляды выключыўся з Беларускага саюза мастакоў. У часы пасля 1991 года адноўлены. Працаваў у тэхніках малюнка прамом і лінарыту. Стварыў станковыя серыі "Віцебск, любоў мая" (1960-64), "Вясковыя пейзажы" (1961-1964), "Стары Віцебск" (1962-1969), "Успамін пра малую радзіму" (1967-1968),

лінарыты "Сярод бяроз" (1962), "У майстэрні" (1970), якія вылучаюцца дасканалай пластыкай, графічнай і кампазіцыйнай выразнасцю.

Аформіў кнігі твораў К. Крапівы, Ч. Дзікенса, А. Дзюма, К. Паўстоўскага і іншых. Аўтар арыгінальных шрыптаў ("Увага", "Віцебск", "Вольга", "Сувенір", "Народны", "Ініцыялы", "Дзвіна" і інш.)

Сябраваў з многімі дзеячамі беларускай культуры. Вёў дзёнік.

*Аляксей Шалахоўскі,
гісторык, журналіст.*

Ружоўнік каля сцен Магілёўскай ратушы

16-га красавіка сябры магілёўскай суполкі ТБМ дапамагі аздабляць аблічча роднага горада - высадзілі ружоўнік каля сцен гарадской ратушы. Пяць кустоў садовай ружы высадзілі ў загадка падрыхтаваных акуратных ямкі з чарназёмам. Дзеці актыўна дапамагалі дарослым ва ўпрыгожванні ваколіц ратушы. Прынялі ўдзел у высадцы ружаў каля 15 чалавек на чале са старшынём абласной арганізацыі Алегам Дзьячковым. Клумбы з ружамі існавалі ў горадзе і раней, але з часам іх

не засталася. Спадзяёмся, што гэта толькі пачатак у аднаўленні добрай традыцыі.

Магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ.

Дзень аховы помнікаў і памятных мясцін у Магілёве

18-га красавіка ва ўсім свеце адзначаецца Міжнародны дзень аховы помнікаў і памятных мясцін. Магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ імя Францішка Скарыны кожны год ў гонар гэтага свята праводзіць бясплатную пешаходную экскурсію па гістарычным цэнтры нашага старадаўняга горада. Адбылася такая экскурсія і ў гэты раз. Сустрэўшыся на Замкавай гары (цяпер - парк імя Максіма Горкага), нашая

грамада наведла Губернатарскую (Савецкую) плошчу, месцы, дзе знаходзіліся раней Багаяўленская царква і езуіцкі калегіум, касцёл св. Ксаверыя, наведалі таксама надворак касцёла св. Станіслава, трыумфальную арку ды шмат іншых цікавых месцаў. Праводзіў экскурсію старшыня абласной арганізацыі ТБМ Алег Дзьячкоў.

Магілёўская гарадская арганізацыя ТБМ.

Фестываль "Травень": крыштальная чысціня беларускай музыкі

Гурты ReIikt, "Людзі на балоце", Handmade, праект Naka piano і спявачкі Тацяна Беланогая і Кася Камоцкая стануць гасцямі першага акустычнага фестывалю "Травень".

Фестываль пройдзе 18 траўня на пляцоўцы менскага клуба "Мулен Руж". У ім возьмуць удзел самыя цікавыя беларускія каманды і выканаўцы, якія працуюць у пlynі акустычнай музыкі. Заяўлены выступ шасці выканаўцаў. І кожны з іх рыхтуе свой адметны сэт. Найлепшы беларускі гурт-2013 па версіі парталу Tuzin.fm ReIikt прадэманструе сваё новае гучанне з духавымі інструментамі, Naka piano сыграе пад акампанімент піяніна новыя беларускія творы, поўным складам пакажа сваю абноўленую праграму гурт Handmade, Тацяна Беланогая прадставіць нізку песень на словы Яўгеніі Янішчыц, а "Людзі на балоце" - на вершы Дануты Бічэль, свае найлепшыя песні за 25 год, а таксама некалькі новых зайграе першая беларуская рок-князёўна Кася Камоцкая.

Мерапрыемства ладзяць інтэрнэт-партал Tuzin.

ТРАВЕНЬ
ПЕРШЫ ФЕСТИВАЛЬ АКУСТЫЧНАЙ МУЗЫКІ

fm, грамадска-культурная кампанія "Будзьма беларусамі!" і творчая каманда паб-клуба "Графіці". Мы збіраем на адной сцэне разам улюбёных музыкаў-сонграйтэраў, найлепшых прадстаўнікоў бард-року, гурты, якія з дапамогай толькі акустычных інструментаў дасягаюць неверагоднага гучання і надаюць вялікую ўвагу Слову", - кажуць арганізатары фестывалю.

"Травень" мае стаць традыцыйным і праходзіць двойчы на год. Ідэя фестывалю акустычнай музыкі ўжо вылікала вялікі водгук у беларускіх музыкаў, таму вырашана абвесціць адбор на другі фест, які пройдзе ўжо гэтай восенню. Да 18 траўня музыкі, хто працуе у фармаце unplugged, могуць падаваць заявы на ўдзел у адборачных канцэртах, якія будуць праходзіць цэлае лета.

Ахвяраванні на ТБМ

1. Зіміцкая Валянціна - 30000 р., г. Менск
2. Залькоў Сяргей - 200000 р., г. Гародня
3. Давідовіч Павел - 50000 р., г. Берасце
4. Ахрамчук В.Г. - 30000 р., г. Светлагорск
5. Гаева А.Д. - 50000 р., г. Менск
6. Данілюк Віктар - 50000 р., г. Менск
7. Пухоўская Юлія - 50000 р., г. Менск
8. Несцераў Віктар - 100000 р., г. Менск
9. Кушнір Васіль - 50000 р., в. Грычына
10. Вяргей Валянціна - 100000 р., г. Менск
11. Казлоўская Іна - 30000 р., г. Менск
12. Панамароў Сяргей - 70000 р., г. Менск
13. Мануленка Уладзімір - 50000 р., г. Менск
14. Усціновіч В.В. - 100000 р., г. Менск
15. Ляўшун Дзяніс - 195000 р., г. Менск
16. Чыгір Я.А. - 50000 р., г. Гародня

17. Каралёна Мікола - 50000 р., г. Менск
18. Грышчанка Валянціна - 50000 р., г. Гомель
19. Лепешаў Іван - 100000 р., г. Гародня
20. Сечка Зміцер - 100000 р.,
в. Грыбоўня, Салігорскі р-н
21. Лагуціна Марына - 50000 р., г. Менск
22. Рыбачонак Аляксандр - 300000 р.,
в. Міхацавічы, Менскі р-н
23. Дзеці Фактаровіча Д.Е. - 1000000 р.,
г. Менск
24. Курава Тамара - 50000 р., г. Менск

Дзейнасць ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны" па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ - справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашы ахвяраванні дасылаць на адрас, вул. Румянцава, 13, г. Мінск, 220034, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ №3015741233011 у Аддзяленні № 539 ААТ "Белінвестбанка" код 739 (УНП 100129705) праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк.

Паведамленне		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705 атрымальнік плашчкі	
		Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк" назва банка	
Рахунак атрымальніка	3015741233011	Асабовы рахунак	739
(проевічак, імк, імк па-беларуску, адрас)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Атрыманні на дзейнасць			
ТБМ			
Касір		Пеня Разам	
Плательшчык			
Паведамленне		Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705 атрымальнік плашчкі	
		Аддзяленне № 539 ААТ "Белінвестбанк" назва банка	
Рахунак атрымальніка	3015741233011	Асабовы рахунак	739
(проевічак, імк, імк па-беларуску, адрас)			
Від плацяжы		Дата	Сума
Атрыманні на дзейнасць			
ТБМ			
Касір		Пеня Разам	
Квітання			
Касір		М.П.	
Плательшчык			

Прэзентацыя ў музеі Янкі Купалы

Кнігу пра гібель Янкі Купалы ўжо ведаюць нашы чытачы. Письменнік Валер Санько сваю версію забойства выклаў у аповесці-ўяве "Грэх на іх нязмыўны".

Чытабельная, багатая на невядомую дасюль фактуру аповесць падкупляе кожнага дынамізмам падзеяў, глыбінёй філасофскіх развагаў, яркім шматгранным дакументалізмам.

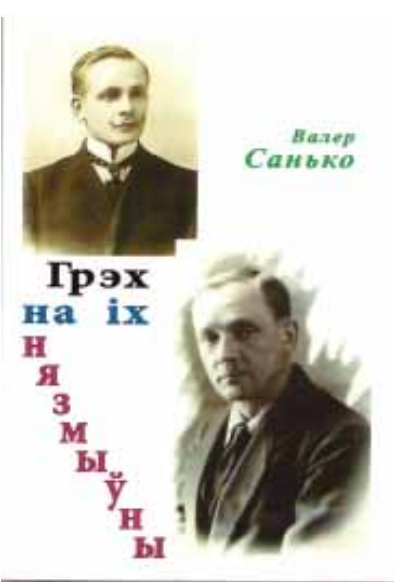
Амаль усе героі твора закамфляваны, аднак знаўцамі жыцця Янкі Купалы лёгка расшыфруюцца.

На днях у музеі Янкі Купалы адбылася прэзентацыя кнігі, выдадзенай, дарэчы, "каласальным" для дзесяцімільённай Беларусі накладам - 100 экз.

Запомніліся вядоўцы сустрэчы Галіне Юрэўне Варановай, прысутным многія выступленні, рэплікі, пытанні.

Письменнік Анатоль Валахановіч адзначыў станоўчае ў кнізе, даваў аўтару вострыя пытанні, якія той з нечаканай для прамога чалавека ўхілістасцю зачастую абыходзіў. Прафесары Лявон Лыч і Аляксей Рагуля ў яркіх выступах і рэпліках выказалі пажаданне мець на Беларусі паболей такой пранізлівай дакументалістыкі. Шкадавалі, што не былі запрошаныя прадстаўнікі з міністэрстваў, бібліятэк.

Запомніся многія кулуарныя выказы адной мілай жанчынкі, якая па сваёй дабрыні, сціпласці і вечнай жаночай прыспехнасці не асмелілася падняць ці ўзняць руку, каб

у акупаваным Менску, шмат магла ведаць.

Маці Янкі Купалы пані Бянігна (Багуміла) Іванаўна Луцвіч ураніцы пасля начнога забойства старэйшага сына Яські, Янкі, нечакана застагнала, усялюдна разбожжалася: "Божухна, мой Божухна, Яначкі майго няма". Назаўтра празраўна мацярынскае сэрца 85-гадовай не вытрывала, 30.6.42 перастала стукаць у грудзях дасюль рушнай бабулі.

Узгадваўся усёвідочна прапавесці ўсім уласныя цікавыя думкі.

Выкладчык ВНУ Васіль Ярмаловіч справядліва паставіў на абмеркаванне важную тэму: як належыць адносіцца да пашыранай у літаратурнай Беларусі, асабліва маладзёжнай, плыні матаўства і парушэння літаратурных стыляў, логікі, формаў, да літ-бумед-кумства. Неабякава абмяркоўвалася распаўсюджанасць трасянкі ў літаратурных творах і многіх катэгорыяў насельніцтва.

Усіх зацікавілі выказаныя А. І. Валахановічам два факты.

Папярэджванне ўлетку 1942 жонкаю славуэта беларускага письменніка свайго мужа ў Маскве, яркага барацьбіта з нямецкай навалай: "На Янку нажываюцца хмары, ты будзь убакі, не лезь у цёмную справу". Яна працавала дыктарам

прыезд у Горы-Горацкі сельгасінстытут групы пісьменнікаў на чале з Жылуновічам і Купалам, іх невыступленне.

Нямала талкавалася пра дакументальны раман Валера Санько "Звіняць жаўрукі ў Чарнобыльскім небе", 2013, 612 стар., 50 экз. Праблемы радыяцыйнай заразы, будаванне саркафага над і пад чацвёрым рэактарам ЧАЭС, фінансавыя цяжкасці з друкаваннем рамана, абьякаўства да тэматыкі беларускіх і замежных спонсараў... зацікавілі многіх.

Дзве паэтэсы, сяброўкі слаўтаў прапагандысткі беларушчыны Ядвігі Рай, выказаліся ў кулуарах, у час разыходжання прысутных наракалі на сябе за нясмеласць.

Прэзентацыя кнігі пра гібель беларускага генія прынесла нямала карыснага слухачам, выступаючам, аўтару.

Іван Дубовік.

Так патрэбна нам усім
узаемаразуменне

У рамках чарговага пасяджэння літаратурнага аб'яднання "Суквецце" пры рэдакцыі "Лідскай газеты" адбылася сустрэча літаратараў Лідчыны з Валерам Аляксеевічам Санько - пісьменнікам, журналістам, крэацывам.

У розныя гады Валер Санько загадваў рэдакцыяй медыцынскай і фізкультурна-спартыўнай літаратуры выдавецтва "Беларусь", рэдакцыяй крэацыва, турызму, фізкультурна-спартыўнай літаратуры выдавецтва "Польмя", працаваў намеснікам галоўнага рэдактара ў рэдакцыі часопіса "Здравохраненне Беларусі", выдавецтва "Народная асвета", рэдакцыі чарнобыльскай газеты "Набат". З 1992 па 2006 год з'яўляўся дырэктарам Беларускага выдавецкага таварыства "Хата", заснаванага Беларускай дзіцячым фондам. Валер Санько - аўтар і суаўтар 17 кніг. Найбольш вядомыя яго кнігі прозы - "Жыватворныя крыніцы", "Знаёмства", "Не плач, маці". У 2013 годзе выйшлі дзве новыя кнігі пісьменніка - "Грэх на іх нязмыўны" і "Звіняць жаўрукі ў чарнобыльскім небе". Цікаваць яго да народных прыкмет і афарызмаў вылілася ў кнігі "Размова з прыродай" і "Гаворыць Старажытны Рым, гавораць пра Старажытны Рым".

У цяперашні час Валер Санько жыве ў Лідзе. У рамках сустрэчы з мясцовымі літаратарамі адбылася прэзента-

цыя дзвюх новых кніг Валера Санько, згаданых вышэй.

Кніга "Грэх на іх нязмыўны" - пра гібель песняра Беларусі Янкі Купалы ў Маскве ў 1942 годзе. У ёй Валер Санько паспрабаваў прыдкрыць заслону тайны смерці паэта. Дарэчы, згадваецца тут і пра прыезд Купалы ў Ліду ў сакавіку 1940 года.

Кніга цікавая яшчэ і тым, што ўсю чацвёртую старонку яе вокладкі займае ўпершыню апублікаваны здымак, зроблены ў 1933 годзе. На ім - Янка Купала, Платон Галавач, Уладзімір Хадыка ў час сустрэчы з навучэнцамі рабфака Горацкага сельскагаспадарчага інстытута. Сярод навучэнцаў на здымку - Аляксей Санько, бацька Валера Санько. Бацька аўтара кнігі бачыў жывога Купалу - ці не ў гэтым вытокі цікавасці пісьменніка да купалаўскай тэмы ў сваёй творчасці?

- На адваротным баку здымка ёсць подпіс, зроблены рукой майго бацькі, - расказвае Валер Аляксеевіч аб дарагой яго сэрцу і памяці фатаграфіі. - "От Алексея Андреевича Санько на долую и добрую память дорогим родителям. 4 августа 1933 года". Здымак з подпісам захоўваўся спачатку ў майё бабулі, а затым доўгі час у майё мамы. Так памяць аб песняры Беларусі перадаецца ў маім родзе ад пакалення пакалення. Копію здымка я аддаў у музей Янкі Купалы.

Вынікам шматгадовых даследаванняў Валера Санько па чарнобыльскай тэме стаў аб'ёмны (больш за 600 старонак) дакументальны раман "Звіняць жаўрукі ў чарнобыльскім небе". Над матэрыяламі кнігі Валер Аляксеевіч працаваў каля дваццаці гадоў. У рамале апавядаецца пра прычыны выбуху на ЧАЭС, змешчаны біяграфіі ліквідатараў і перасяленцаў. Мастацкі тэкст дапоўнены ўстаўкамі з архіўных матэрыялаў і навуковай літаратуры. Асноўнае месца дзеяння ў рамале - Гомельшчына.

Сустрэча Валера Санько з літаратарамі Лідчыны не абмежавалася толькі прэзентацыяй яго новых кніг. У шчырай, цікавай і пазнавальнай гутарцы з прысутнымі пісьменнікам раскрыўся сябе і як нястомны прапагандыст здаровага ладу жыцця. І калі яго прамова аб шкоднасці для здароўя алкаголю і нікаціну не з'яўлялася для аўдыторыі навіной, то нечаканым тэзісам аб шкодзе для ног гумак у шкарпетак, для зроку - доўгіх казыркоў у кепак і цёмных шкельцаў у акуляраў, некаторыя іншыя высновы, напэўна, сталі адкрыццём для прысутных, і не з кожнай з іх спецыяліст згадзіцца.

Нямала слухных выказванняў пачулі ўдзельнікі пасяджэння і аб важнасці ў людскім асяроддзі ўзаемаразумення, узаемадапамогі.

Аляксандр
МАЦУЛЕВІЧ.

Вядомыя беларускія паэты наведалі Гародню

Да гарадзенцаў завіталі Эдуард Акулін і Леанід Дранько-Майсюк. Яны прэзентавалі чарговы нумар часопіса "Верасень", у якім надрукаваны творы трох мясцовых аўтараў.

Паводле Леаніда Дранько-Майсюка, беларуская паэзія запатрабаваная і спрыяе нацыянальнаму самавызначэнню:

- Беларускаю паэзію любяць, беларуская паэзія мае свайго чытача - гэты чытач разумны, уважлівы. Гэта тыя людзі, якія адчуваюць сябе сапраўднымі беларусамі. Яны ўспрымаюць беларускую паэзію, як найвышэйшую педагогіку, пры дапамозе якой можна выхоўваць дзіцей. Увогуле беларуская літаратура - гэта не то-

лькі статычная з'ява, гэта тая прастора, дзякуючы якой чалавек найкарацейшым шляхам даходзіць да нацыянальнага

характэра, да нашых беларускіх сімвалаў, да самага высокага

паняцця "Беларусь". У час сустрэчы была

магчыма набывць кнігі паэтаў і дыск з песнямі Эдуарда Акуліна. Маладых аўтараў запрасілі дасылаць свае творы ў рэ-

дакцыю часопіса "Верасень".
Беларускае Радыё
Рацыя, Гародня.
Фота Савелія Малчанова.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

http://nashaslova.mns.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbn-mova.by/

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 28.04.2014 г. у 10.00. Замова № 1344.
Аб'ём 2 друкаваных аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 5600 руб., 3 мес.- 16800 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by